

**Notulen van het verhandelde in de vergadering
van Provinciale Staten van Utrecht
gehouden op 21 januari 2019**

Bladwijzer

op de notulen van Provinciale Staten van Utrecht
Vergadering 21 januari 2019

STATEN (provinciale)

Afscheid van de commissaris van de Koning, de heer W.I.I. van Beek.

Presentielijst vergadering 21 januari 2019

Voorzitter: drs. C. de Kruijf, waarnemend voorzitter
Griffier: mevr. mr. C.A. Peters

Tevens aanwezig W.I.I. van Beek, commissaris van de Koning
mevrouw K. Ollongren, minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

VVD B.M.H. de Brey, Doorn
J.J. van Doesburgh-Ferweda, Stichtse Vecht
mevr. drs. N. Eijsbroek, Utrecht
mevr. ir. A.A. Ens, Amersfoort
drs. J. Germs, Renswoude
mevr. J.A. Godschalx-Dekker, Woerden
drs. A.H.L. Kocken, Utrecht
R. van Reenen, IJsselstein
drs. R.C. te Velde, Maarn

D66 mevr. H. Chidi, Amersfoort
mevr. drs. A.J. Dekker, Odijk
mevr. drs. A.W.T. Dercksen, Baarn
M.J. de Droog Msc RA, Utrecht
mr. dr. M.C.J. Groothuizen, Zeist
ir. N.J.P. Hoefnagels, Bunnik
S. Kraaijeveld, Utrecht
P.D. Overkleeft, Utrecht
mevr. A.M. Schneiders, Utrecht

CDA ing. D.G. Boswijk, Wilnis
J.M.W. Jansen, Baarn
mevr. T. Koelewijn-Koelewijn, Bunschoten
drs. A. Mourik-Geluk, Utrecht
C. Westerlaken, Lopik
W.G.J. Wijntjes, Nieuwegein

PvdA mevr. N.A. Krijgsman, Utrecht
drs. C. de Kruijf, Leusden (PvdA)
H.M. Lejeune-Koster, Linschoten
ir. R.G.H. van Muilekom, Amersfoort
H.O. Suna, Soest

PVV mevr. E.J. Broere-Kaal, Soest
R.G.J. Dercksen, Bosch en Duin
ir. H. IJssennagger, Bilthoven

SP M.H.O. Boer, Bilthoven
mevr. M.G. Goudriaan-Noordenbos, Maarssen
mevr. A.M. Poppe, IJsselstein

GroenLinks mevr. A.C. Boelhauer, Wijk bij Duurstede
ir. H.P. van Essen, Utrecht
mevr. drs. E. Kotkamp, Nieuwegein

ChristenUnie mevr. N. de Haan-Mourik, Amersfoort
drs. C.J. van Kranenburg, Driebergen-Rijsenburg
A.J. Schaddelee, Houten

PvdD mevr. H.J. Keller, Driebergen-Rijsenburg
W. van der Steeg, De Meern

SGP B.C. van den Dikkenberg, Elst
P.A. van Leeuwen, Rhenen

50Plus mevr. W.M.M. Hoek, Vreeland

Afwezig: drs. F.H.W. Bekkers, Bilthoven (GroenLinks)
H. Toutouh, Nieuwegein (SP)
drs. W.J. Ubaghs, Maarssen (PVV)

Leden van Gedeputeerde Staten:

drs. ing. P. van den Berg, Amersfoort
mevr. drs. M.W.J. Maasdam-Hoevers, Zeist
mevr. A.M.A. Pennarts-Pouw, Montfoort
drs. D.D. Straat, Zaanstad

De heer POORT (Griffier): Ik verzoek u uw plaats te zoeken en uw mobiele telefoon op een geluidloze stand te zetten.

De commissaris is in aantocht en ik verzoek u te gaan staan en hem met een applaus te verwelkomen. (Applaus)

Opening.

De VOORZITTER: Dames en heren, ik open deze vergadering. Van harte welkom bij deze buitengewone Statenvergadering ter gelegenheid en ter ere van het afscheid van onze commissaris Willibrord van Beek. Als u vanmorgen de volledige maansverduistering hebt gezien, dan moet u beseft hebben dat het een bijzondere dag zou worden. Wij hebben er alles aan gedaan en kosten noch moeite gespaard om deze middag tot een succes te brengen.

Welkom aan u allen. In het bijzonder noem ik een aantal mensen. Als eerste onze commissaris: Willibrord van harte welkom met jouw familie. Jouw twee dochters, twee schoonzonen en je kleinkinderen zijn aanwezig. Fijn dat jullie er zijn. Net zoals de vrienden van Willibrord. Welkom aan mevrouw Ollongren, de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. U gaat zo het woord voeren, alvast dank daarvoor. Welkom aan de oud-commissarissen van deze mooie provincie en degene die hier namens hen zijn. De continuïteit van het bestuur is daarmee gewaarborgd. Welkom aan de collega-commissarissen uit andere provincies en ex-collega-commissarissen. Welkom aan de vertegenwoordigers van gemeenten, waterschappen en maatschappelijke organisaties.

Het wordt een middag die overzichtelijk is en tegelijkertijd boeiend qua inhoud. Er is een aantal interessante sprekers, afgewisseld met andere dingen. Dat zult u meemaken. Waarschijnlijk beëindigen wij de middag tussen 15.30 uur en 16.00 uur. Daarna is er een receptie die zich zal voltrekken in de foyer.

Afscheid van de commissaris van de Koning, de heer W.I.I. van Beek.

De VOORZITTER: Ik nodig de minister uit om naar de kathedraal te komen en het woord tot Willibrord te richten.

Mevrouw OLLONGREN (Minister van BZK): Mijnheer de voorzitter! Geachte aanwezigen, de leden van de Provinciale Staten, de familie van Willibrord van Beek en beste Willibrord, het is mij een groot genoegen om aanwezig te zijn bij het afscheid van uw commissaris van de Koning. Om een eerste typing te geven: 'in every inch a gentleman'. Zo zou ik jou willen noemen, Willibrord. Daarnaast ben jij een mensenmens. Dat zijn twee rode draden die door mijn inbreng van vandaag lopen.

Ik weet dat de echte liefde van Willibrord van Beek als persoon en in fictie altijd uitgaat naar mensen: de lokale netwerken en de mensen voor wie hij zijn vak in verschillende hoedanigheden voor lange tijd heeft uitgeoefend. Na mij volgen nog meer sprekers, dus ik zal het kort houden. Niet te kort, want Willibrord van Beek is een dankwoord meer dan waard. Later op de middag is er een receptie. Over recepties gesproken: de nieuwjaarsreceptie van de provincie is kortgeleden gehouden en Willibrord van Beek sprak er en de aanwezigen zongen het mooie lied 'Utrecht hart van Nederland'. De eerste drie regels daarvan luiden:

Langs de Vecht en d'oude Rijnstroom
Strekt zich wijd het Stichtse land.
Willibrord ontstak uw fakkel.

U weet dat dit een andere Willibrord betreft, namelijk de Engelse monnik Willibrord van 1300 jaar geleden. Wij kennen hem allemaal uit de canon van de Nederlandse geschiedenis.

De Willibrord die deze woorden onlangs uitsprak had het niet over kerstening, maar over een betere vergoeding voor Statenleden en raadsleden en over bedreigde burgemeesters. Hij sprak over het actief benaderen van mensen in de provincie, omdat je alleen op deze manier het fundament legt voor de dialoog. "Een dialoog wens je in een moderne democratie", zo sprak Willibrord van Beek.

Willibrord van Beek kun je typeren met 'hoffelijkheid'. Hij is altijd netjes en vriendelijk. Hij is iemand waarmee je niet snel ruzie krijgt. Hij is rustig, bedachtzaam, dienstbaar en bescheiden. Die gedachte werd gestaafd toen ik las dat je twee keer met de hoffelijkheidstrofee van de Tweede Kamer aan de haal bent gegaan. Dit is de prijs voor de parlementariër die "Op een goede en vooral hoffelijke wijze zijn werk heeft gedaan." U snapt dat dit politiek is die uit een andere tijd komt dan het huidige. Het tweede dat altijd opvalt bij Willibrord is jouw das. Ik heb begrepen dat jij in de zomer in een overhemd met das barbecuet. Natuurlijk sta jij zonder das de pers niet te woord, dat spreekt voor zich. Echter, het schijnt zelfs dat jij met das om het gras maait. Ik heb daarvoor een betrouwbare bron, namelijk de buurman uit Maarheeze.

Het allerbelangrijkste is jouw palmares. Ik noem het op: raadslid, Statenlid, Kamerlid, fractievoorzitter, wethouder, burgemeester, gedeputeerde en commissaris van de Koning. Daarmee is het bestuursbingo van Nederland nagenoeg compleet. 25 jaar geleden heeft de Volkskrant jou een 'onbevangen jongetje in een snoepwinkel' genoemd. Dat is wel anders: gepikt en gemazeld in bestuurlijk Nederlands. Jij bent iemand die de grote hand op de schouder van de Nederlandse minister-president kan leggen en zegt: "Mark, kan ik even wat met jou bespreken?"

Bij jouw aantreden in Utrecht waren een paar bijzonderheden. Om te beginnen was jij de eerste commissaris van de Koning in 123 jaar, want de Koningin was net afgetreden. Die eer viel jou te beurt. Nog spannender was de verwachting toen bleek dat jij, in verband met de voorgenomen provincievissie, de laatste commissaris van de Koning van Utrecht zou kunnen zijn. Jij hebt zelf ooit gezegd dat de grootste fout die de commissaris van de Koning kan maken, is het zeggen dat het jouw succes is. Echter, zes jaar later kunnen wij concluderen dat het licht nog brandt in het provinciehuis van Utrecht. Ik heb geen enkele aanleiding om aan te nemen dat het anders zal worden in de toekomst.

De provincie Utrecht is misschien klein in omvang, maar presteert ongelooflijk goed. Dat is mede jouw verdienste. Jij hebt samenwerkingen aangejaagd tussen de gemeenten en de provincie, tussen de gemeenten onderling en tussen de gemeenten aan weerszijde van de provinciegrenzen. De regio Amersfoort is een samenwerkingsverband van zes Utrechtse gemeenten plus de Gelderse plaatsen Barneveld en Nijkerk. Dit is een voorbeeld van die nieuwe aanpak. Hetzelfde geldt voor de regio FoodValley, waar zes Gelderse gemeenten op verschillende terreinen samen optrekken met de Utrechtse plaatsen Renswoude en Veenendaal. Jij hebt jouw rol gepakt in de actieagenda woningmarkt en de bouwproductie in de provincie Utrecht is nog nooit zo hoog geweest als op dit moment. Een commissaris krijgt applaus als hij weggaat, niet tussendoor. Dat applaus ga jij vandaag krijgen.

Jij bent er geweest voor de mensen waarover jij sprak in jouw nieuwjaarstoespraak: de Statenleden, de raadsleden en de burgemeesters. Van hen zul jij dat applaus krijgen. Zij gaan hun commissaris missen, hun knuffelbeer missen en hun Olivier B. Bommel; ik kan het niet nalaten je zo te noemen. Ik wil jou heel erg bedanken voor jouw inzet in het openbaar bestuur in het algemeen en voor de provincie Utrecht waar jij voor korte tijd kwam en voor langere tijd bent gebleven in het bijzonder. Ik wens jou een rustiger tijd toe. Dat zal ongetwijfeld niet heel rustig zijn, want jij blijft jou inzetten. Ik wens jou het allerbeste voor de toekomst.

Ik ga afsluiten met de eerder genoemde derde regel van 'Utrecht hart van Nederland': "Willibrord ontstak uw fakkel. Die onblusbaar verder brandt." Daarmee heb jij een stevige vinger in de pap gehad. De fakkel van Utrecht brandt verder. Dat is maar goed ook, want wij hebben Utrecht hard nodig in Nederland voor alle urgente vraagstukken van deze tijd, bijvoorbeeld: voor de bouwopgave en de overgang van fossiele- naar duurzame energie. Ieder is hier op zijn eigen manier mee bezig en samen waar het nodig is. Met die gedachte dank ik jou graag voor al jouw inzet. (Applaus)

De VOORZITTER: Dank u wel, mevrouw Ollongren. Ik ga het woord voeren namens de Staten. Daarom ga ik achter de kathedraal staan.

Toen wij op 5 juni 2013 Maarheeze binnenreden en de straat inreden waar Willibrord woont, zagen wij hem in de verte op het oprit van zijn huis al staan. Hij wist dat wij eraan kwamen. Vlak daarvoor

hadden wij met hem gebeld, omdat wij de weg kwijt waren. Hij had ons daarbij ondersteund. Wij waren overigens drie leden van de vertrouwenscommissie: de voorzitter, de griffier en ik.

Nadat het besluit definitief was geworden dat Willibrord de commissaris van de Koning in Utrecht zou worden, zijn wij afgereisd naar Maarheeze om hem persoonlijk te bedanken, te feliciteren en afspraken te maken over de verdere gang van zaken. Daar stond hij dan, onze nieuwe commissaris. Met een brede glimlach op zijn gezicht stond hij ons te wijzen waar wij onze auto konden parkeren. Dames en heren, geloof u mij: hem daar zo te zien staan voelden wij ons vanaf de eerste minuut welkom en op ons gemak. Dat gevoel van welkom zijn heeft ons tijdens het daarop volgende gesprek niet meer verlaten. Wij maakten goede afspraken en er ontstond een plezierig gesprek in een buitengewoon ontspannen sfeer waarin heel veel werd gelachen. Bovendien kwam er al snel een uitstekende vlaai op tafel die wij met zijn vieren hebben weggewerkt. Het zal u duidelijk zijn dat dit gesprek, zeker in combinatie met de vlaai, het begin was van de perfecte match tussen de provincie Utrecht en haar nieuwe commissaris.

Waarom vertel ik u dit? Dat doe ik om twee redenen. In de eerste plaats is het plezierig om vandaag terug te kijken naar hoe het ooit begonnen is vijftien jaar geleden. Daarbij hebben wij ongetwijfeld allemaal onze eigen herinneringen. Dat maakt het gesprek daarover alleen maar des te interessanter. Veel meer nog vertel ik u dit omdat in die anderhalf uur zich glashelder de bestuursstijl van onze nieuwe commissaris aftekende: de tijd nemen om naar elkaar te luisteren, afspraken maken waar je wat aan hebt en dat alles in een relaxte sfeer waarbij er volop ruimte is voor een vriendelijke grap en lekker eten. Willibrord, jij bent erg gevoelig voor sfeer. Jij noemde dat in jouw eigen speech bij jouw installatie. Jij hebt er met succes alles aan gedaan om die sfeer tijdens vergaderingen en daaromheen goed te krijgen en goed te houden. Zo hebben wij jou de afgelopen jaren aan het werk gezien. Zo gingen wij met elkaar om. Wij voelden ons er goed bij.

In de bijna zes jaar dat jij voorzitter van de Provinciale Staten was, de rol waarin wij jou het meeste meemaakten, hebben wij met elkaar vele honderden discussies gevoerd en vele honderden besluiten genomen. Statenvoorstellen, moties, amendementen, interpellaties, ordevoorstellen enzovoorts hebben wij allemaal langs zien komen. En jij maar voorzitter. Met soms een zucht, wat gesteun of een waarschuwende blik op de klok. Met enige regelmaat gaf jij de opmerking dat het aantal interrupties tot twee beperkt moet blijven. Desondanks was jij altijd welgemoed met een vriendelijke blik, een grap en soms een soepele, maar effectieve interpretatie van het reglement van orde. Volgens sommigen mocht jij af en toe wel wat steviger voorzitten. Wat ik mij daarvan kan herinneren, waren dat degenen die op dat moment net niet aan het woord waren.

Het resultaat van jouw stijl was dat tegenstellingen niet altijd werden overbrugd, maar dat iedereen zich tijdens de lunch of het diner aan elke tafel welkom voelde en zich welkom wist. In haar toespraak bij jouw installatie zei Gerdi Verbeet dat jij iemand bent die houdt van hoffelijkheid en van decors. Jij schijnt daar ooit een parlementaire prijs mee gewonnen te hebben; dit werd al eerder genoemd. Jij bent jou zeer bewust van de boegbeeldfunctie die jij bekleedt en dat jij de eerste vertegenwoordiger bent van deze mooie provincie. Jij kiest jouw woorden zorgvuldig, jij hecht aan correcte omgangsvormen en als je ergens binnenkomt, dan kom jij ook ergens binnen. Jij staat makkelijk en informeel contact met bijna iedereen volstrekt niet in de weg.

Toch heb ik begrepen dat jij in een eerdere fase van jouw leven heel tevreden was met veel minder decor. Jij verplaatste je in een oude auto – een Trabant en een Daf 33. Dat was erg in bij het alternatieve deel van de samenleving in de jaren '70. Misschien hoorde jij daarbij. Tevens kampeerde jij in een heel klein tentje – een sheltertje. Dat moet in dezelfde tijd geweest zijn dat jij rondreed bij de Koninklijke Marechaussee als een ordonnans op een grote legermotor. Ik probeer mij bij al deze dingen iets voor te stellen, met name bij het kleine tentje; een sheltertje. Dat valt niet echt mee, maar het komt uit betrouwbare bron, dus het zal ongetwijfeld waar zijn. Toen al moet het voor iedereen volstrekt helder zijn geweest als jij met de oude auto de camping op kwam of als jij met de motor voorreed. Enig contrast met hoe dat tegenwoordig gaat voel ik wel. Ik denk bijvoorbeeld aan onze recente statenuitjes. Jij bent altijd aanwezig, maar de sportieve activiteiten sla jij liever over. Jij zorgt ervoor dat jij keurig op tijd op de volgende bestemming bent, maar wel met de Volvo XC90. Soms regel jij het zelfs zo dat jij

jou laat vervoeren door het statenjacht, zoals bij het laatste statenuitje. Gelukkig bij jij wel zo'n type mens die alle Statenleden mee laat gaan. Dat hebben wij buitengewoon op prijs gesteld.

Willibrord, jij neemt vandaag afscheid als commissaris van de Koning in Utrecht waarmee er voor jou en voor ons een einde komt aan een jarenlange uitstekende samenwerking met tal van momenten waarop wij met veel plezier en enige weemoed zullen terugkijken. Daarmee komt er voor jou tijd vrij voor andere dingen. Misschien ga je toch opnieuw in het sheltertje of stap je op de motor. Ik weet het niet, maar mocht je een duwtje in de rug nodig hebben, dan bied ik je bij dezen aan om bij mij achter op de motor te stappen. Wellicht helpt dat bij jouw plannen voor de toekomst.

Voor dit moment is het jammer dat je weggaat. Weet dat wij jou zullen missen. Heel erg bedankt voor de enorme inzet die jij de afgelopen jaren hebt laten zien. Heel erg bedankt voor het vele werk dat jij hier hebt verricht. Vooral heel erg bedankt voor de plezierige sfeer waarin zich alles heeft kunnen voltrekken. Willibrord, het was ons een eer en genoegen. Dankjewel. (Applaus)

Ik blijf even staan, want zoals u ziet staan er wat dingen om ons heen die enige onthulling behoeven. Wij spreken mooie woorden tegen elkaar. Wij zeggen dat wij gaan herinneren wat wij met elkaar beleefd hebben. Dat moet je soms een steuntje in de rug geven. Dat gaan wij doen door middel van het onthullen van deze twee ornamenten. Willibrord, wellicht dat jij mij daarmee kunt helpen.

Als u door de hoofdingang binnen bent gekomen, dan hebt u een hele lange rij gezien met allemaal oud-bestuursleden. De eerste is een baron uit 1814. Ik geloof dat er 21 hangen. Wellicht is dit wel de allermooiste. Kijkt u eens. (Applaus)

U moet weten dat Willibrord anderhalve maand geleden een nieuwe bril heeft gekocht. Dat heeft hij niet met ons overlegd. Overigens zal iedereen helder kunnen zien dat dit Willibrord van Beek is; onze 22^e commissaris van de Koning. Op dit moment wordt het origineel opgehangen. Deze mag u mee naar huis nemen. (Applaus)

Willibrord, jij mag even blijven staan, want wij hebben nog iets heel moois. Ik vraag de loco-commissaris, de heer Straat, om erbij te komen. Dit cadeau is van ons allen, vandaar dat wij GS erbij hebben gevraagd.

(Overhandiging cadeau; zonder microfoon)

De echte kenner zal zien wat het inhoudt, net als Willibrord. Op het beeld ziet u waarvan het een verkleinde uitgave is. Dit beeld is met een speciale bemoeienis van Willibrord daar gekomen. (Applaus)

Ik geef het woord aan de heer Straat, de loco-commissaris, die namens het college het woord zal voeren.

De heer STRAAT (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Alle leden van Provinciale Staten en Gedeputeerde Staten bieden jou dit beeldje van Paus Adrianus aan, omdat wij weten dat dit voor jou van bijzondere betekenis is. Enkele jaren terug werd er een prijsvraag onder kunstenaars uitgeschreven met als opdracht deze illustere historische Utrechter aan de vergetelheid te ontrukken en hem in de stad een plek te geven die hij verdient. De opdracht ging naar Anno Dijkstra die een prachtig beeld ontwierp. Willibrord, als voorzitter van het Prins Bernhard Cultuurfonds was jij op 17 december 2015 aanwezig bij de onthulling van het beeld bij Paushuizen verricht door burgemeester Jan van Zanen. Het manshoge beeld trekt op die plek veel bekijks en is opgenomen in de rondleidingen van de stadsgidsen. Wij hebben Anno, die vandaag aanwezig is, gevraagd een kleine replica te maken, een beeldje dat jij in huis kunt zetten als aandenken aan jouw commissariatschap: de enige echte Nederlandse paus op jouw schoorsteenmantel. Namens Provinciale Staten en Gedeputeerde Staten hoop ik dat het een zoete herinnering is aan jouw Utrechtse periode.

Tevens hebben wij gezorgd voor een andere blijvende herinnering aan jouw politieke loopbaan. Wij, zijn in dit geval vele collega's, oud-collega's, ambtelijke collega's, medebestuurders, vrienden, politie-

ke mede- en tegenstanders en iedereen die ik vergeet langs geweest. Al onze verhalen staan in dit liber amicorum. Persoonlijke herinneringen en verhalen gebundeld om na vandaag nog eens na te lezen.

Mevrouw de minister, dames en heren, Willibrord, waar een commissaris vertrekt, mogen de gedeputeerden niet zwijgen. Hier past een vrijwaring vooraf, omdat ik voor deze spreekbeurt mijn collega's van GS heb geraadpleegd. Daarom kan ik niet persoonlijk verantwoordelijk worden gehouden voor de dingen die ik ga zeggen. Strikt genomen valt mijn collega's niets aan te wrijven. Uiteindelijk is er maar een persoon verantwoordelijk voor alle complimenten en loftuitingen die vandaag klinken en dat ben jij zelf Willibrord, simpelweg door te zijn wie jij bent en te doen zoals jij doet. Ere wie ere toekomt.

Verbindend om de menselijke maat. Daar wordt u om geroemd. In dit soms keiharde bedrijf heb jij aandacht voor de mens achter de politicus. Jij belt hen als eerste wanneer zij sores hebben. Dat siert jou. Dat is zeldzaam in onze arena waarin wij altijd gedreven zijn op inhoud en resultaat. Dat ben jij net zo goed, maar jij vergeet daarbij het menselijke aspect niet. Jij bent altijd jouw authentieke zelf gebleven. Het is al gememoreerd, maar of jij in een pak met een stropdas om het gras maait, tientallen jaren in dezelfde auto rijdt of nog altijd met een prehistorische Nokia telefoneert, het schijnt jou allemaal niet te deren.

Anderzijds weet jij heel goed wat het betekent om commissaris te zijn. Jij bent het boegbeeld van onze provincie, loopt de portefeuillehouders nooit voor de voeten, weet dat je niet van alles kunt rondbazunen en vanzelfsprekend heb jij jouw opvattingen; deze zijn soms geprononceerd. Daarmee loop jij echter niet te koop. Jij kent jouw rol. Ik heb jou nooit op discreties of achterklap betrapt. Wel op sappige verhalen over de wilde jaren toen Pim Fortuyn met zijn LPF de politieke kussens kwam opschudden. De afgelopen decennia heb jij bestuurlijk gezien enorm veel meegemaakt. Jij was overal bij: spannende momenten in het Haagse, de affaire rondom Hisri Ali en het vertrek van Jozias van Aartsen. Jij was tijdelijk fractievoorzitter van de VVD in de Tweede Kamer, waar jij een brugfunctie vervulde om enkele forse problemen op te lossen en als bestuurder van de Koning ben jij overal bij in Utrecht. Jij gaat de samenleving in, spreekt mensen aan en legt verbindingen. Daarin stop jij ongelooflijk veel tijd. Niet alleen bij de in het oog springende events. Als er wat is in de provincie, dan ben jij er. Ik kan jou zeggen: dat wordt enorm gewaardeerd.

De kunst van het besturen is met mensen door een deur kunnen. Weinigen verstaan die kunst beter dan jij, Willibrord. Relatiebeheerder is jouw naam en jouw netwerk is ongeëvenaard; een netwerk waaruit wij dankbaar putten. Even contact met Den Haag, met de minister-president, met de Captive Industry; Willibrord legt de lijntjes. Telefonisch via de fameuze broodjes-kaas-methodiek en hoe denkt u dat Utrecht de Vuelta 2020 heeft binnengehaald? Willibrord, jij bent als smeerolie in de politieke machine en dat hebben wij hard nodig in Nederland.

Bij jouw aanstelling dachten wij nog: daar hebben wij een tussenpaus die ons gaat fuseren tot Flutland: Flevoland, Utrecht en Noord-Holland. Jij ging achter de kathedraal staan en sprak: "Ik kom hier voor Utrecht." Dat boezemde direct vertrouwen in. Jij bleek geen boodschapper te zijn die op missie was gestuurd, maar jij bent er vanaf de eerste tot de laatste minuut voor Utrecht geweest. Utrecht is jouw wereld geworden. Dat is opvallend voor de man die zijn bourgondische Brabant nooit echt heeft losgelaten. Jij brengt een latent katholicisme: altijd weer met de kardinaal op de foto in het Stan Huygen Journaal. Jij zegt weleens: "Eens een Philips man, altijd een Philips man." Ik sluit het echter niet uit dat het op termijn Amsterdam wordt waar jij vandaan komt. Het openbaar bestuur gaat jou aan het hart en het hart is behoedzaam en behoudend. Jij bent wars van fratsen, zoals referenda en de gekozen burgemeester. Elke verandering moet een verbetering zijn, is jouw argument. Hopelijk laat jij jouw geluid nog lang horen.

Het Utrechtse project 2050 vraagt van mensen om over beleid en leeftijdsgrenzen heen te denken voor de toekomst van onze provincie. Hoewel jij beseft dat jij er in 2050 wellicht niet meer bij zult zijn, heb jij dit project compleet omarmd. Sterker nog, met bijna 70 jaar oud was jij degene die de gesprekken met aankomende generaties bent aangegaan. Die pizza-sessies waren geweldig. Jij zat daar helemaal in jouw element. Jij staat er altijd voor op om jou prettig te laten inspireren door de jeugd.

Willibrord, ik zou nog veel over jou kunnen zeggen, bijvoorbeeld dat jij een fan bent van hospitality en protocol, dat jij een echte vertrouwenspersoon voor jouw burgemeesters bent, dat jij niet van doenerij en dikdoenerij houdt, dat jij windmolens foeilelijk vindt, dat er geen bloemencorso of schuttersgilde is dat jij niet bezocht hebt en dat jij iets hebt met het militaire en dat jij daar vermoedelijk de liefde voor kamperen hebt opgedaan. Waar anders zou jij, die ik op geen enkele wijze associeer met het slapen in een tent of het koken op een gasbrandertje, deze liefhebberij vandaan halen? Mijn spreek-tijd is echter beperkt.

Een krachtig bestuurder laat een spoor van conflicten na, wordt weleens beweerd. Jij toont het ongelijk van die stelling aan. Bestuurlijke steunpilaren zoals jij, daarvan zijn er altijd te weinig. Wat betreft jouw pensionering respecteer jij de regelgeving, maar jij bent het er niet mee eens. Er blijven voldoende mooie klussen over, maar jij was liever nog een tijdje doorgedaan. Mocht jij even in een gat vallen, dan hoop ik dat jij er snel weer uitkrabbelt. Denk aan jouw gezondheid, neem je rust, lees je boek of verbind je aan een mooie klus. Een ding is zeker: de gedeputeerden gaan jou missen. Dank voor de fijne samenwerking. Dank voor alles wat jij voor de provincie hebt gedaan. Om dat luister bij te zetten is het mij de bijzondere eer en genoegen jou vandaag de erepenning van de provincie Utrecht uit te reiken. Mag ik jou vragen om op het podium te komen. (Applaus)

Zangduo Izaline Calister en Ed Verhoeff

De VOORZITTER: Met in het hoofd de warme klanken van Izaline Calister, geef ik graag het woord aan de voorzitter van de Kring van Commissarissen, de doyen de heer Cornielje, de commissaris uit Gelderland.

De heer CORNIELJE (cdK Gelderland): Mijnheer de voorzitter! Beste Willibrord, dames en heren, mij collega Johan Remkes nam op 17 december jl. afscheid als commissaris van de Koning in Noord-Holland. Bij die gelegenheid mocht ik spreken in de rol van doyen. Toen heb ik gezegd: "Er zijn mensen van wie het pad het jouwe telkens blijft kruisen." Johan was zo iemand, maar ook Willibrord en ik zijn elkaar in onze loopbaan voortdurend tegengekomen.

In 1998 werd jij Tweede Kamerlid voor de VVD. Vier jaar eerder was ik Tweede Kamerlid geworden voor dezelfde partij. Dat is geen schande om hier te zeggen. Jij maakte deel uit van de vaste Kamercommissie voor Binnenlandse Zaken, Defensie en Nederlands Antilliaanse en Arubaanse zaken. In 2006 was jij zelfs enige tijd fractievoorzitter. Jij hebt veel voor de partij gedaan en hebt daardoor een groot netwerk. Zo ben jij waarnemend voorzitter van de commissie Integriteit, waarvan ik ook een paar jaar deel mocht uitmaken. Deze commissie heeft het hoofdbestuur van de VVD ingesteld. Jij was heel actief in de VVD-bestuurdersvereniging; daarvan ben jij zelfs erelid. Zo ver heb ik het nooit gebracht.

Tegenwoordig gaat de benoeming van een burgemeester via de vertrouwenscommissie uit de gemeenteraad. Dat is maar goed ook. Eerder hield jij jou bezig met de benoeming van burgemeesters. De meeste mensen die burgemeester willen worden, worden dat niet. De ene die het wel wordt, is zelf zo goed. Dat mensen die het niet worden komt doordat de lobbyist het niet zo goed gedaan heeft. Toch heb jij heel veel vrienden in de partij gemaakt, door zuiver te opereren. Daardoor kreeg jij vertrouwen van de mensen.

Ik kan er niet aan ontkomen om iets te zeggen over de hoffelijkheidstrofee die jij in 2009 in ontvangst mocht nemen. Als eerste overigens. De VVD was tegen die prijs die in het leven was geroepen om aandacht te vragen voor de omgangsvormen in de Tweede Kamer. Charlie Aptroot noemde het begrip 'hoffelijkheid' twijfelachtig en onwerkbaar. De trofee vond hij een leuke publiciteitsstunt en weer een voorbeeld van een parlement dat zichzelf niet serieus nam. Wij zijn tien jaar verder en als je de debatten in de Tweede Kamer en sommige uitlatingen volgt, dan lijkt een hoffelijkheidsprijs harder nodig dan ooit. Dat terzijde. In 2009 werd de hoffelijkheidstrofee aan jou uitgereikt. Dat begrijp ik wel. Als ik jou zou moeten karakteriseren, dan zou ik zeggen 'Willibrord, die deugt'.

In 2013 kwamen wij elkaar opnieuw tegen toen jij waarnemend commissaris van de Koning in de provincie Utrecht werd. Per 1 januari 2015 werd jij door de Kroon benoemd voor de gebruikelijke ambtsperiode van zes jaar. Jij hebt dit niet helemaal vol kunnen maken, maar wel bijna. Met onder meer de portefeuilles rechtspositie commissaris van de Koning en ambtsinstructie commissaris van de Koning was jij binnen de Kring eigenlijk onze vakbondsman. Vele veiligheidsvesten komen doorgaans in 'one size' voor, maar als er een geel hesje XXL te verkrijgen zou zijn, dan hadden wij deze vandaag graag aan jou uitgereikt. Zonder gekheid: jij hebt jouw portefeuille uitstekend behartigd. Namens de Kring wil ik jou daarvoor van harte bedanken.

Op 15 januari ben jij 70 jaar geworden. Dat betekent dat jij het ambt moet neerleggen. Wij weten allemaal dat dit jou moeite kost. Ik weet dat jij het commissaris van de Koning zijn beschouwt als de kroon op jouw werk. Dat herken ik. Ik noemde het altijd de mooiste baan in bestuurlijk Nederland en in mijn geval in de mooiste provincie van het land, maar dat zeggen wij allemaal en wij hebben allemaal gelijk.

Willibrord, ik beschouw jou als een van mijn vrienden en die maak je niet zoveel in de politiek. Jij informeert altijd naar het persoonlijk wel en wee. Daarin ben jij oprecht geïnteresseerd. Jij belt altijd vele malen als iemand iets meemaakt. In 2012 was ik erg ziek en het zag er niet zo goed voor mij uit. Met een clubje oud-Kamerleden kwamen wij bij elkaar voor wat wij een reünie noemde, maar wat eigenlijk mijn afscheid was. Door een nieuwe medicijn kon ik er in 2013 toch weer bij zijn. Ik kan jou niet zeggen hoe mooi ik het vind dat wij die reünie al zes keer hebben weten te herhalen. Jij was er altijd bij. Ik hoop dat er nog vele reünies zullen volgen.

Ik keer terug naar Brabant, want het leven is goed in het Brabantse land. Dit is niet het land waar jouw wieg heeft gestaan, want dat is Amsterdam. Het is wel een land waaraan jij voor altijd jouw hart hebt verpand. Ik wens jou veel geluk en gezondheid in deze nieuwe fase van jouw leven. Het ga je goed en tot ziens. Wij gaan samen proberen weer een nieuwe invulling aan het leven te geven. (Applaus)

De VOORZITTER: Dan nodig ik graag de voorzitter van de kring van Utrechtse burgemeesters, de heer Janssen de burgemeester van Zeist, uit om het woord te voeren.

De heer JANSSEN (burgemeester Zeist): Mijnheer de voorzitter! Goedemiddag dames en heren, beste Willibrord, er is nog nooit iemand geweest die ik zo vaak heb mogen toespreken. Ik heb inmiddels een heel dossier over jou aangelegd waarin ik wat zat te bladeren. Ik kwam daar een bericht tegen van jouw Kabinet. Behulpzaam en nauwgezet als altijd gaven zij tips en suggesties voor als ik jou nog eens zou moeten memoreren. Ik zou bijvoorbeeld onbekommerd kunnen refereren aan gedenkwaardige momenten, kenmerkende situaties of beleidsterreinen waarop wij met elkaar hebben samengewerkt. Ik zou ook zoete herinneringen kunnen ophalen of iets kunnen noemen wat ik van jou heb geleerd of aangeven dat wij jou gaan missen. Ik moest mij vooral vrij voelen om mijn waardering naar believen uit te spreken. (Hilariteit) U begrijpt dat ik kies voor het laatste. Ik spreek graag naar believen, maar ik heb mijn collega's, de Utrechtse burgemeesters, zorgvuldig geraadpleegd.

Jouw vertrek komt bepaald niet onverwacht. Welingerichte kringen meldden op 11 april vorig jaar: "Willibrord van Beek stopt binnenkort als commissaris van de Koning." De NOS deed er een schepje bovenop met de kop 'Ook Utrechtse commissaris van de Koning voortijdig weg'. Het klonk een beetje vreemd. Voortijdig? Ik vroeg mij af of er soms iets aan de hand was of dat het nepnieuws was. Gelukkig volgde al snel een correctie. Een nieuw artikel verscheen met de kop 'Willibrord van Beek stopt als commissaris van de Koning'. Het suggestieve en verwarrende 'binnenkort' was geschrapt en vervangen door 1 februari 2019. De reden van jouw vertrek bleek heel simpel: op 15 januari zou jij 70 worden, het wettelijk einde van jouw functie als commissaris van de Koning. Toch was de verwarring mijn wereld nog niet uit, want wat was er zo voortijdig aan jouw vertrek? Gelukkig gaf een woordvoerder van de provincie helderheid. Jij zou voor 1 februari vertrekken, aangezien jij nog de nodige vakantiedagen moest opmaken. Vakantiedagen opmaken? Hoeveel vakantiedagen heeft een commissaris van de Koning eigenlijk?

Jouw afscheid is vandaag op 21 januari 2019. Dat is tien dagen voor 1 februari, dus is inderdaad voortijdig. Het is echter zes dagen na jouw zeventigste verjaardag. De stelling is dus evengoed verdedigbaar dat jij laattijdig vertrekt. Hoe dat zit met die vakantiedagen snap ik nog steeds niet helemaal. Ik heb mij er maar bij neergelegd. De provinciale rekenarij blijft toch moeilijk te doorgronden. (Hilariteit)

Vandaag nemen wij afscheid van jou als onze commissaris; de commissaris van de burgemeesters. Dat doen wij met vrolijke tegenzin, want de burgemeesters van Utrecht kijken met veel genoegen terug op de samenwerking met jou. Wij hebben jou ervaren als een plezierige bestuurder en een fijn mens die er voor ons was. Jij was bereikbaar, toegankelijk en geïnteresseerd. Jij bent iemand voor wie de een nooit belangrijker was dan de ander. Jij gaf acte de présence, jij gaf iedereen aandacht en jij luisterde naar iedereen. Als dank wil ik jou namens de Utrechtse burgemeesters een boekje aanbieden 'Een herinnering aan jouw afscheid, vijf jaar Utrechtse gemeenten'. (Applaus)

Er moet mij nog iets van het hart. De Utrechtse burgemeesters hadden de afgelopen tijd best een serieuze zorg. Willibrord is een betrokken mens die nooit nee zegt als er een beroep op hem wordt gedaan. Daardoor had hij het altijd druk. Hij werd geleefd. Voor het eerst van zijn leven zit deze man straks naar een lege agenda te kijken. En dan? Daarover maakten wij ons grote zorgen. Zou hij verpieteren? Er gingen toubberige mailtjes over en weer. Heeft de provincie hem wel een cursus Pensioen in Zicht aangeboden? Het is wel gênant om de commissaris naar een PIZ-cursus te vragen. Wie heeft er suggesties voor vrijwilligerswerk, mailde een ander. U begrijpt dat het van wilgen knotten tot een kattenasiel ging. "Koos, je moet hem maar eens polsen of hij zelf al over een zinvolle dagbesteding heeft nagedacht", stelde weer iemand anders voor. Ik voelde mij verantwoordelijk. Ik heb er dagenlang over nagedacht hoe ik deze vragen op een elegante manier zou kunnen stellen. Ik vatte moed toen ik naast jou zat bij een concert. Tijdens een luidruchtig scherzo stootte ik jou terloops aan en fluisterde: "Wat ga jij nou doen?" Het antwoord was al net zo vaag. Jij bromde van opzij: "Koos, ik denk dat er wel iets interessants langskomt." Dat schoot lekker op, hij wil het gewoon niet kwijt. Toen ben ik zelf gaan nadenken: wat past bij Willibrord? Ik moest meteen aan de Zeister wijngaard denken. Ik vond zelfs een foto waarop hij aan een lange tafel vrolijk zit te praten met de vrijwilligers van de wijngaard, terwijl hij de druiven die bedoeld zijn voor de wijn, zat te proeven. Hij keek niet eens zuur.

Ik besloot voor inspiratie nog een mailronde te doen aan collega's. Wat heeft hij zoal in jouw gemeente gedaan? Je ziet dat wij ons om jou bekommerd hebben. In Bunschoten toonde jij een opvallend grote interesse in de visrokerij. Jij wilt precies weten hoe die werkt. Jij hebt de gerookte paling enthousiast geproefd en mee naar huis genomen. Patrick van Domburg mailt dat jij tijdens een vergadering van het Prins Bernhard Cultuurfonds in IJsselstein hebt geconstateerd dat er geen koekjes bij de koffie waren. Kon de secretaris daarvoor alsnog zorgen? Victor Molkenboer laat weten dat de koeienmarkt en de graskaasmarkt van Woerden jou niet onberoerd hebben gelaten. Hij stuurde een foto mee waarop Annie jou bij het ochtendkrieken in een grote blauwe overall hijst om jouw pak schoon te houden. Die foto laat ik hier bewust niet zien. Dat niet laten zien geldt ook voor een vakantiefoto van Willibrord waarop ik stiekem de hand heb weten te leggen. Willibrord zit op zijn hurken voor een grote wigwamtent, op de achtergrond de hoge Alpen en de rook stijgt op. Volgens mij is hij aan het barbecueën. Frits Naafs mailde dat hij gehoord heeft dat jij overweegt in Utrechtse Heuvelrug een opname bij te wonen van Heel Holland Bakt om enthousiast mee te bakken. Roland van Benthem refereert aan de kookworkshop in Eemnes waarbij Willibrord helemaal opleefde.

Terwijl ik het ene mailtje na het andere doorwerkte begon ik iets van een patroon te zien. Er begon iets te dagen, maar wat? Ik weet niet of u het weleens hebt dat de gedachte voor het grijpen ligt, maar dat je er niet op kunt komen. Ik werd er zo onrustig van dat ik de bus naar Utrecht nam. Ik stapte uit op Janskerkhof. Daar liep ik een paar keer rond dat standbeeld. U weet wel, hoe het allemaal begon met de statige Willibrord op het grote paard. Het carillon in de Domtoren speelt 'Als ik boven op de Dom sta, kijk ik even naar benee'. Dat kan geen toeval zijn. Ik wandel naar het Domplein en wat ik daar zie is echt interessant. De Domtoren staat in de steigers, dat weet u wel. Wat wij echter niet wisten is dat hij een nieuwe bestemming krijgt. Ik gluur door de bouwhekken naar binnen. De inrichting van een exclusief restaurant is in volle gang. In de hoek zie ik een groot naambord staan met in grote gouden

letters: C. Willibrord. Opeens vallen alle puzzelstukjes samen. De wijngaard, de visrokerij, de koeienmarkt, de graskaasmarkt, de koekjes bij de koffie, de barbecue voor de tent, de kookworkshop en Heel Holland Bakt. Daar kan geen PIZ-cursus tegenop. Willibrord heeft zijn toekomst in pannen en kruiken. Dames en heren, onze zorgen zijn voorbij. Wij kunnen onze commissaris met een gerust hart loslaten. Als mijn fantasie waarheid wordt, dan komen wij met de hele burgemeesterskring en alle partners graag bij jou eten. Wij wensen jou een fijne tijd. Tot ziens.

De VOORZITTER: Dank, Koos Janssen, de burgemeester van Zeist. Wij gaan door naar de inbreng van de Staten. Ik kijk naar Elly en Andrea.

Mevrouw BROERE (PVV): Hoi Andrea, wat dacht jij toen jij onze commissaris voor het eerst zag?

Mevrouw POPPE (SP): Aan Ollie B. Bommel en een heer van stand. Dat kon niet missen.

Mevrouw BROERE (PVV): Ik dacht precies hetzelfde, net als de minister. Niet alles is te vergelijken, maar zijn dienstauto lijkt sprekend op de Oude Schicht.

Mevrouw POPPE (SP): Hij is een beetje naïef, een beetje koppig en iets betweterig, maar draagt het hart op de goede plaats.

Mevrouw BROERE (PVV): Wij kunnen zeggen dat hij evenals Bommel een echte snoeper is.

Mevrouw POPPE (SP): Dat hebben wij net gevoerd. Mieke voert hem koekjes en hapjes, waarop hij zegt: "Dat smaakt, mevrouw. Ach ja, na gedane arbeid worden rauwe bonen zoet."

Mevrouw BROERE (PVV): De commissaris houdt van een goed glas whisky. Komt jou dat bekend voor?

Mevrouw POPPE (SP): Als bereisd heer drinkt Bommel graag een glas wijn in een dure gelegenheid, als u begrijpt wat ik bedoel.

Mevrouw BROERE (PVV): De heer Bommel riep: "Ik ga het buskruit uitvinden."

Mevrouw POPPE (SP): Daarop heb ik de commissaris niet kunnen betrappen.

Mevrouw BROERE (PVV): Ik kan het mij nog niet voorstellen, maar Willibrord is een verwoed kampeerder in een klein sheltertje.

Mevrouw POPPE (SP): Heer Bommel had het plan opgevat te gaan kamperen. Omdat alleen zijn werkt op de geest, terwijl het bovendien prettig is wanneer men sommige werkzaamheden aan anderen over kan laten, had hij Tom Poes uitgenodigd.

Mevrouw BROERE (PVV): Ik ben benieuwd wie de rol van Tom Poes vervulde.

Mevrouw POPPE (SP): Wat dacht je? Kees de Kruijf.

Mevrouw BROERE (PVV): "Wij, Bommels, strijden altijd voor het recht en helpen verdrukten", zei heer Bommel.

Mevrouw POPPE (SP): "Geld speelt dan geen rol en wij sluiten af met een eenvoudige doch voedzame maaltijd."

Mevrouw BROERE (PVV): C. Willibrord. Heer Bommel riep eens driftig uit: "Ken je dat krachtige vers niet over het bloed van onze aderen?"

Mevrouw POPPE (SP): De commissaris hoort vast liever de Statenladies, daarop verheugt hij zich de hele dag al.

Mevrouw BROERE (PVV): Statenladies! (Applaus)

De Statenladies zingen:

Jaaaaaaah... Dat is uit het leven gegrepen, het is uit het leven een greep
Jij vindt het verschrik'lijk benepen. Maar helaas, hier is nu de streep
Je moet nu met pensioen. Dat vind je zeer oneerlijk
Je bent in goeie doen. De job is zo begeerlijk
Je had het naar je zin. Genoot van alle kanten
Dat is sinds het begin. Je wist ook wel van wanten

Jaaaaaah... Dat is uit het leven gegrepen, het is uit het leven een greep
Jij vindt het verschrik'lijk benepen. Maar helaas, hier is nu de streep
Je kan wonen waar je wil. Al is het Rommeldam
Maar toeren met de Schicht. Dat komt er niet meer van
Die Schicht is veel te oud. Hij geeft te veel vervuiling
Het is ook veel te koud. Zo open zonder schuiling

Jaaaaaah.. Dat is uit het leven gegrepen, het is uit het leven een greep
Jij vindt het verschrik'lijk benepen. Maar helaas, hier is nu de streep
We vragen het aan Joost. En dat ligt voor de hand
Breng glazen voor een toast. Op deze Heer van Stand
We laten je nu gaan. Maar niet met veel plezier
Soms zie je dus een traan, we houden j'in 't vizier

Jaaaaaaah...Dat is uit het leven gegrepen, het is uit het leven een greep
Wij vinden het ook erg benepen. Maar helaas, hier is nu de streep.
We wensen je geluk, Dat komt recht uit ons hart
Je hebt het straks weer druk met vast een nieuwe start.
Een lintje, nee helaas, dat kunnen wij niet geven
Maar met een orde ga, je vast en zeker zweven

Jaaaaaaah...Dat is uit het leven gegrepen, het is uit het leven een greep
Wij vinden het ook erg benepen. Maar helaas, hier is nu de streep.

Mevrouw BROERE (PVV): Wij willen jou benoemen tot Heer van Stand van Utrecht. (Applaus)
Namens de dames hebben wij een cadeautje, dat je vanwege de tijd straks mag pas uitpakken. (Applaus)

De VOORZITTER: U mag het cadeautje gelijk uitpakken.

Dank voor deze uitsmijter van de Staten. Het was buitengewoon plezierig om naar te luisteren. Ik geef graag het woord aan de commissaris voor zijn reactie.

De heer VAN BEEK (cdK): Mijnheer de voorzitter! Mevrouw de minister, leden van de Staten, leden van het college, excellentie, dames en heren,

Daar sta je dan, om daar nog enige nuance in aan te brengen. Ik ga eerst degenen die alle vriendelijke woorden tegen mij gesproken bedanken. Laat ik ermee beginnen om Izaline Calister te bedanken. De minister-president vliegt naar Curaçao, maar het mooiste van dat eiland is hier in Nederland. Het is fantastisch dat u heeft opgetreden. Izaline, masha danki. Mevrouw de minister, fijn dat u er bent. Ik begrijp hoe lastig het is om een hele middag vrij te maken.

Het is heel erg mooi om, nadat je alle lagen van het openbaar bestuur gezien hebt, uit te komen bij je favoriete laag: het middenbestuur. De manier waarop het middenbestuur tegenwoordig gewaardeerd wordt en de manier waarop het middenbestuur elkaar en andere lagen weet te vinden is een ontwikkeling die de afgelopen jaren heeft doorgezet. Als het nodig is weet het Kabinet ons te vinden, met name vanwege onze rijkstaak en de mogelijkheid om ons als rijksheer in te zetten. Dat is een ontwikkeling die door ons gewaardeerd wordt en waarin wij goed gewerkt hebben met elkaar.

De heer De Kruijf heeft een aantal opmerkingen gemaakt namens de Staten. In de rest van mijn verhaal kom ik daarop terug, maar vanaf deze kant en op dit moment dank ik de heer De Kruijf dat hij er altijd was als mijn plaatsvervanger om mij te vervangen als hogere machten mij wegriepen, want mijn prioriteit lag altijd bij de Staten. Hij kwam overigens voort uit een hele traditie, want zijn voorganger Bas Nugteren heeft mij altijd geweldig geholpen. Ik kon de Staten, de Statenvergadering en alles wat daartussenin zat rustig aan beide heren overlaten. Daarvoor ben ik hen zeer erkentelijk.

Ik heb groots respect voor de Staten. Ik begrijp heel goed dat het een enorme inspanning is als je dit doet naast je gewone werk. In mijn eigen carrière heb ik dat ook mogen doen. Het vreet je helemaal op, want je bent er ongelooflijk intensief mee bezig. De problemen waarvoor wij met elkaar gestaan hebben, gooien daar nog eens een schepje bovenop. Ik zie met grote waardering terug in de richting van de Staten. Vandaar dat mijn opmerking in mijn nieuwjaarstoespraak niet voor niks was. Het aardige is dat juist als je hard werkt, je heel veel uren maakt en maar een paar weken vakantie hebt, om dan wat dingen te doen die je normaal niet doet. Vanaf mijn twaalfde jaar, de tijd dat ik bij de verkenners zat, was dat kamperen. Ik ben nog steeds niet echt op vakantie geweest als ik niet een week in de tent geslapen heb, maar ik ben niet de enige. Volgens mij hebben Koos Janssen en ik op dat punt dezelfde hobby.

Kees, dank voor de mooie woorden die jij namens de Staten hebt gezegd. Dank voor de prachtige pen-tekening. Ik zag deze week al nieuwe gaatjes in de muur beneden, dus ik wist dat er wat aan zou komen. Ik heb de paniek gezien toen ik op een dag met een nieuwe bril aan kwam zetten. Kennelijk was de tekening toen net klaar. Gelukkig constateerden zij dat deze bril voldoende op de oude leek en dat het overbrugbaar was. Ik ben heel erg blij met het beeld van Paus Adrianus, omdat het mij herinnert aan een heel leuk project waar wij met elkaar en samen met het Prins Bernhard Cultuurfonds iets moois tot stand gebracht hebben dat in de lengte van jaren de stad zal opsieren. De burgemeester van Utrecht heeft daarmee zelfs het journaal gehaald. Wat dat aangaat was het een bijzonder moment. Het is helder dat ik heel erg dankbaar ben dat ik de erepenning heb mogen ontvangen.

Het was fijn werken met de achtereenvolgende colleges. Wij hadden het niet altijd even makkelijk, maar wij hebben elkaar goed kunnen vinden. Recent zijn wij met zijn allen bij elkaar geweest en dan zie je dat er iets blijvends ontstaan is. Wij hebben een groot aantal verschillende karakters mogen combineren in de afgelopen vijf jaar. Dat is steeds wonderwel gelukt. Het is mij nog het meest opgevallen dat als ik tot de conclusie kwam dat het verstandig was dat wij in het weekend zouden vergaderen, dat niemand daartegen bezwaar maakte en het gebeurde. Wij stonden ervoor om de problemen op te lossen en als dat niet doordeweeks kon, dan moest dat in het weekend. Voor beide colleges kijk ik terug op buitengewoon plezierige persoonlijke verhoudingen en een manier van werken waarbij het investeren rendement heeft opgeleverd. Met name het afgelopen jaar hebben wij het niet eenvoudig gehad, maar wij zijn elkaar trouw gebleven.

Ik kijk naar Koos Janssen. Jij hebt mij vaker toegesproken, dat is waar, maar ik geniet er altijd weer van. Dat zullen heel veel mensen in deze zaal doen. Mensen die gewend zijn om speeches te schrijven en andere mensen toe te spreken, realiseren zich goed wat de inspanning is die jij elke keer weer moet leveren om tot een dergelijk verhaal te komen.

De contacten met de Utrechtse burgemeesters zijn buitengewoon plezierig geweest. Wij hebben elkaar goed kunnen vinden. Wij hebben veel contact met elkaar gehad. Wij hebben ingesteld dat bij de herbenoeming het afleggen van de eed tijdens de gemeenteraadsvergadering plaatsvindt. Deze heb ik altijd bezocht. Dat gaf een platform om weer eens wat signalen uit te wisselen. Dat is een hele plezierige

ontwikkeling geweest. Ik denk terug aan een heel mooi afscheid en een prachtig cadeau dat ik van de burgemeesterskring heb gekregen, hetgeen erop wijst dat die gevoelens wederzijds waren.

Dank aan het koor. Ik zei net al even stiekem: "Toch mogen spelen in de Statenzaal." Refererend aan een gebeurtenis die hier ooit heeft plaatsgevonden, want ik vond de Statenvergadering niet de meest voor de hand liggende vergadering om een instrument te bespelen. Op dit moment had ik geen enkel bezwaar en ik dank jullie heel hartelijk voor alle inspanningen om dit samen te doen met de dames. Ik begrijp dat een groot deel van de pret de voorpret is: het zorgen dat je het samen leert en uitvoert. Daar ben ik blij om, want dat helpt mee aan goede relaties in deze zaal. Dat kan best wat extra impulsen hebben, met name gezien de druk van het laatste halfjaar. Ik ben blij, want op die manier levert u daar aan een bijdrage.

Het moment waarop ik door de minister van Binnenlandse Zaken gevraagd werd of ik beschikbaar was voor een waarnemersklus in Utrecht staat mij nog steeds goed voor ogen. Het moment waarop de Staten besloten mij voor te dragen voor een kroonbenoeming zal ik eveneens niet gauw vergeten. De provincie Utrecht was betrokken geraakt in een discussie over het vormen van een landsdeel samen met Noord-Holland en Flevoland. Op het moment van mijn definitieve voordracht was die discussie afgesloten met het besluit om dat niet verder door te zetten. Wij hebben ons toen gerealiseerd dat het op ons neer zou komen en dat wij moesten presteren. Dit hele proces heeft uiteindelijk geleid tot sterk verbeterde bestuurlijke, politieke en persoonlijke verhoudingen tussen de drie provincies en de betrokken bestuurders.

Terug zijn in het middenbestuur was voor mij wellicht logisch na een uitstapje in de landelijke politiek. Ik was zes jaar werkzaam geweest als gedeputeerde in Noord-Brabant en in mijn Kamertijd heb ik mij altijd bezig gehouden met het openbaar bestuur, met name het middenbestuur. Leuk was het om mee te maken hoe de veranderingen hebben plaatsgevonden. Van een veel meer bovenliggend bestuur met vooral de nadruk op toezicht en controle in de richting van gemeenten, heeft het middenbestuur zich ontwikkeld tot een collegiaal bestuur: gemeenten en provincies werken intensief samen. In een aantal gevallen wordt de samenwerking nog verder vergroot. In het voorbeeld van het interbestuurlijk programma zijn alle bestuurslagen erbij betrokken. Voor de bestuurders werkt dat prima. Ik maak mij echter zorgen over het democratisch gehalte van besluitvorming. De parlementen staan te veel op afstand. De Tweede Kamer, Staten en gemeenteraden komen eraan te pas als er op bestuurlijk niveau al heel lang over onderhandeld is. Wie voelt zich dan uiteindelijk eigenaar van het eindresultaat? Datzelfde is te zien bij afspraken over energiebesparing en de verduurzaming in het Klimaatakkoord. Aan allerlei tafels is onderhandeld, maar de parlementen staan nog steeds op afstand. Ook hier is het zoeken naar draagvlak.

Er is nog een tweede ontwikkeling die mij zorgen baart. Er worden teveel zaken geregeld door middel van gemeenschappelijke regelingen. Voor een beperkt aantal gemeenten is dat prima. Zodra de regeling een werkgebied krijgt van een hele provincie of een groot deel daarvan, dan lijkt het mij verstandig te kijken of de zaken niet beter geregeld kunnen worden binnen de bestuurlijke hoofdstructuur. De RUD's zijn daarvan een voorbeeld. Ik zou hen gaarne zien fuseren met de provincies. In IPO-verband is recentelijk een werkgroep gestart die zich verdiept in de mogelijkheden van een beter bestuur. Daar kon ik nog net mijn zorg agenderen.

Als mij een ding is opgevallen vanaf het moment dat ik in Utrecht werk, dan is dat de bescheidenheid bij de vele prestaties die hier geleverd worden. De samenwerking van het bedrijfsleven, de onderwijsinstellingen en de overheden is geweldig intensief. De ontwikkeling van het Utrecht Science Park is prachtig. Het aantal arbeidsplaatsen is gestegen naar 27.000. Vanuit mijn werkkamer is de groei zichtbaar. De provincie Utrecht mag best wat trotser zijn op de vele innovatieve ontwikkelingen. Ik heb de afgelopen jaren genoten van het culturele aanbod in de provincie: de Oude Muziek, het Liszt Concours, de Zeister Muziekdagen en de vele uitvoeringen van moderne muziek, musicals en toneel. Tivoli Vredenburg is een gouden greep geweest. Goed dat de provincie daaraan heeft bijgedragen.

Het is goed dat de provincie de weg is ingeslagen om meer mee te doen met grootschalige evenementen. Wij moeten onze culturele, cultuurhistorische en sportieve evenementen meer gebruiken om ervoor te zorgen dat mensen die hier wonen of die ons bezoeken van al die mogelijkheden gebruik maken. De uitstraling van Utrecht als geheel is van groot belang. Eindeloos zou ik kunnen praten over alle vormen van onderwijs en over alle koepelorganisaties die in Utrecht zijn gevestigd. Ik zal dat niet doen, maar ik vraag de leden van de Staten om dat vanaf morgen wel te doen. De verkiezingen naderen, dus de mogelijkheden zijn er volop. Ik heb mijn best gedaan om de provincie zichtbaarder te maken en de bevolking op te zoeken. Of, zoals het coalitieprogramma het zegt: "in verbinding te komen met heel veel betrokkenen."

Met heel veel dankbaarheid kijk ik terug op de vijftienhalf jaar dat ik commissaris van de Koning in Utrecht mocht zijn. Het is niet mogelijk om iedereen die ik wil bedanken bij naam te noemen. Ik zal waar mogelijk hen zeker nog persoonlijk dankzeggen. Dank vooral in de richting van de Staten voor het vertrouwen en de samenwerking. Dank aan de leden van het college voor de collegialiteit en de wijze waarop wij al die jaren zijn opgetrokken. Dank aan de directie, het CMT, de ambtelijke organisatie en de griffie die heel veel voor mij gedaan hebben en mij elke keer weer van adviezen hebben voorzien. Dank aan mijn Kabinet onder leiding van Bas Thomas. Dank aan Mireille Lopez voor alle mooie brieven in vijf talen. Zeker dank aan de chauffeurs. Ik geef het stuur niet graag uit handen, maar bij hen voelde ik mij veilig. Dank aan mijn secretariaat: vrijdags Suzanne en alle andere dagen van de week Annie Godschmeding. Heel hartelijk dank voor de wijze waarop jullie mij geholpen hebben en behoed hebben voor heel veel misstappen. Dank aan allen die dit prachtige afscheid hebben georganiseerd.

Utrecht is een prachtige provincie waar heel veel ontwikkelingen gelijktijdig tot stand komen en waar het goed wonen, werken en recreëren is. Ik zeg tegen de Statenleden: "Wees trots op uw provincie en draag dat uit." Ik zeg tegen alle mensen in Utrecht: "Wees vooral minder bescheiden, want het is werkelijk geweldig wat hier plaatsvindt." Ik wens mijn opvolger Hans Oosters heel veel succes en plezier toe in zijn prachtige nieuwe functie van commissaris van de Koning in Utrecht. Het ga u goed. Het ga Utrecht goed. (Applaus)

De VOORZITTER: Daarmee ronden wij dit deel van de viering af.

Sluiting.

De VOORZITTER: Dank aan alle aanwezigen voor uw aanwezigheid en voor uw inbreng. Als eerste zal de commissaris zich met zijn familie terugtrekken. Zij voegen zich later bij degene die in de foyer met de receptie beginnen. Daarna verzoek ik iedereen om naar hiernaast te gaan. Ik verzoek de Statenleden om nog even te blijven zitten voor een technische mededeling.

De commissaris van de Koning, zijn familie en de mensen op de publieke tribune verlaten de zaal.

Het begrip technische mededeling is aangezet. Het leek ons verschrikkelijk leuk om met elkaar en met Willibrord een groepsfoto te maken. Vandaar dat jullie even moesten blijven zitten. Als u naar deze kant wilt komen dan krijgt u instructies van de fotograaf.

Einde van de vergadering om 15.48 uur.

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van Provinciale Staten van Utrecht van 18 februari 2019.

De voorzitter,

De griffier,